

Jaarverslag 2024

Koninklijk Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

Aanvaard door het bestuur op 11 februari 2025.

Goedgekeurd door de Algemene Ledenvergadering op 15 februari 2025.

Inleiding

Het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL) is in 1910 opgericht en heeft zich sindsdien ontwikkeld tot een unieke vereniging voor natuurstudie en veldonderzoek in deze provincie. Al 114 jaar lang zet het zich in voor het stimuleren van veldonderzoek aan en publicaties over geologie, landschap, flora en fauna van de provincie Limburg.

Het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg is een vereniging die met activiteiten als het geven van lezingen en het organiseren van excursies, inventarisaties en (monitorings-) onderzoeken natuurminnende en -bestuderende vrijwilligers uit Limburg en de rest van Nederland bindt en boeit.

De resultaten van het veelzijdige, vooral door vrijwilligers uitgevoerde onderzoek vinden hun weg naar internetfora en databanken en worden gepresenteerd in het Natuurhistorisch Maandblad, andere verenigingsperiodieken of (soms omvangrijke) publicaties zoals verspreidingsatlassen van diverse soortgroepen. Sinds 2010 wordt ook gewerkt aan publicaties die natuurgebieden op lokale schaal, zoals binnen een gemeente, te beschrijven. Zo kan een breed publiek kennis nemen van de vergaarde informatie en op de hoogte blijven van de stand van de natuur. Voor de leden worden contactdagen gehouden en excursies georganiseerd. Deze zijn overigens ook voor niet-leden toegankelijk. De vereniging kan voor een aantal professionele taken terugvallen op een kleine, gemotiveerde werkorganisatie.

Inkomsten worden voor een deel gegenereerd uit contributies en giften. Voor het uitvoeren van zijn kerntaken verkrijgt het Genootschap daarnaast een gewaardeerde en onmisbare aanvulling op de exploitatiebegroting in de vorm van een jaarlijkse subsidie van de Provincie Limburg. Deze kerntaken zijn: het stimuleren van het doen van onderzoek aan natuur en landschap middels studiegroepen, het uitgeven van een maandblad, het organiseren van een contactdag en een inventarisatieweekend en het faciliteren van de vrijwilligers door een eigen ondersteunend bureau. Voor het uitvoeren van pro-

jecten worden aparte subsidies aangevraagd; hiermee worden onderdelen van projecten gefinancierd die door vakkrachten uitgevoerd moeten worden. Het grootste deel van het werk aan projecten wordt echter door vrijwilligers gedaan.

Dit jaarverslag geeft inzicht in en verantwoordt de ontwikkeling van de vereniging en de activiteiten in het jaar 2024. Het behandelt achtereenvolgens de bestuurssamenstelling en het ledenaantal, de activiteiten die door de Studiegroepen en Kringen zijn ontplooid, personele zaken, de jaargang 113 (2024) van het Natuurhistorisch Maandblad en andere publicaties, promotie- en publiciteitscampagnes. Daarnaast geeft het een overzicht van actuele ontwikkelingen in projecten en bevat het tot slot een korte financiële paragraaf.

Leden en bestuur

De afgelopen jaren liet het ledenaantal een lichte stijging zien. In 2020 telde Het Genootschap 1038 leden, in 2021 1056, in 2022 1015, in 2023 1040 leden en in 2024 is het ledenaantal weer gestegen naar 1095 leden. Er zijn 55 nieuwe leden bijgekomen. Door het organiseren van cursussen voor de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven zijn er veel nieuwe leden bij het Genootschap gekomen, men moet immers lid zijn van de vereniging om aan de cursus deel te mogen nemen. Een groot aantal leden is het Genootschap door de jaren heen trouw; een lidmaatschap lijkt voor het leven. Naast de individuele leden waren er in 2024 26 betalende instellingen lid. Door niet betalende relaties (ruilverkeer) en de gratis lidmaatschappen voor huisgenoten is het aantal feitelijke lezers van het Natuurhistorisch Maandblad vele malen groter dan het genoemde aantal leden. De ledenadministratie werd in 2024 onderhouden door de kantoormedewerkster. Per 31 december 2024 was de samenstelling van het bestuur als volgt.

Dagelijks bestuur:

Frank Oelmeijer	voorzitter
Frank Assendelft	penningmeester
Math de Ponti	waarnemend voorzitter
Susanne Hanssen	secretaris
Ben Mattheij	lid
Jan Joost Bakhuizen	lid
Toon van Baal	lid

Binnen het bestuur wordt gewerkt met een portefeuilleverdeling waarbij ieder lid een aantal studiegroepen en kring en onder zijn of haar hoede heeft, om zo te waarborgen dat er korte lijnen zijn tussen het bestuur, kringen en studiegroepen.

Activiteiten van studiegroepen en kringen

Leden kunnen binnen de vereniging profiteren van zowel de thematisch georganiseerde studiegroepen als van de regionaal opererende kringen. De activiteiten van kringen en studiegroepen zijn voor alle geïnteresseerden toegankelijk. Met wisselende intensiteit werden velerlei veldbiologische inventarisaties, onderzoeksprojecten, werkdagen, excursies en lezingen georganiseerd.

Van 14 t/m 16 juni werd het **Genootschapsweekend** georganiseerd. Dit vond plaats in Ysselstein. Van hieruit werden

KERKEVEERD, EUREGIONALE BOTANISCHE BIJEENKOMST EXCURSIE
(FOTO: J. J. J. J.)

natuurgebieden als de Paardenkop, Maaspark Ooijen-Wansum, Landgoed Geijsteren, de Boshuizerbergen en het dal van de Oostrumse Beek onderzocht. Er waren excursies van diverse studiegroepen, zoals de Herpetologische Studiegroep die de Paardenkop onderzocht. De Wantsenstudiegroep ging samen met enkele leden van de Sprinkhanenstudiegroep op onderzoek uit en ook de Molluskenstudiegroep was present. Daarnaast waren er groepjes onderzoekers onderweg met een diverse belangstelling.

Studiegroepen

De **Wantsenstudiegroep** heeft in 2024 zeven excursies georganiseerd, waaraan gemiddeld tien personen deelnamen. De waarnemingen worden zoveel mogelijk met foto op waarneming.nl gepubliceerd. De excursie naar de Sint-Pietersberg was een vervolg op het Genootschapsweekend van 2023 om zodoende aanvullende gegevens te verzamelen ten behoeve van een themanummer over dit gebied. Twee excursies waren gericht op de Meinweg. De studiegroep heeft één excursie naar het buitenland georganiseerd. De Schlangenberg bij Stolberg was het doelwit. Hemelsbreed slechts een tiental kilometers van Limburg komen hier bijzonderheden voor, die niet in Limburg zijn te vinden zoals de Engbloemridders (*Tropidothorax leucopterus*) of de Zwarte klokjeswants (*Strongylocoris steganoides*). Over de Schlangenberg wordt een publicatie in een Duits tijdschrift voorbereid. Tenslotte dient vermeld te worden dat in 2024 door de leden een start is gemaakt met het eerste deel van een Limburgse wantsenatlas. De planning is de publicatie eind 2025 gereed te hebben.

De **Paddenstoelen Werkgroep Limburg** heeft in 2024 in totaal 18 excursies gehouden. Dit jaar was het vaak te nat waardoor er bij het voorlopen geen of nauwelijks paddenstoelen te vinden waren. Enkele excursies zijn daardoor geschrapt, maar er werden ook andere ingelast. Hierdoor is toch een redelijk aantal van 18 excursies in 2024 doorgegaan. Door omstandigheden kon het jaarlijkse weekend naar de Eifel niet doorgaan maar hiervoor werd met succes een dagexcursie naar het Nonnenbachtal ingelast. Daarnaast is er nog een buitenlandse trip gemaakt naar de Loozerheide nabij Kaulille in België waar meerdere soorten stekelzwammen zijn gevonden. Deze excursies zijn gemiddeld door bijna 13 leden bezocht.

Het grootste aantal deelnemers (19) was er op 19 oktober in het Bunderbos. Opvallend waren enkele excursies waarbij leden van de Nederlandse Mycologische Vereniging van buiten Limburg aanwezig waren; zij zorgden soms voor uitbreiding van specifieke kennis.

Behalve de bijeenkomsten tijdens de excursies kwamen we ook weer op 16 donderdagavonden in de vorm van practicum-avond bijeen om de lastigere soorten microscopisch te onderzoeken in het IVN-gebouwtje te Stein. Deze avonden werden gemiddeld door bijna tien personen bezocht. Het microscopisch gedeelte van dit practicum staat onder leiding van Jo Bollen waarbij middels het bekijken van microscopische kenmerken met een determinatiesleutel gepoogd werd de soorten op naam te brengen. Ook zijn er enkele practicumavonden extra ingevuld door Marc Houben die gezamenlijk met de deelnemers een soort spiekbriefjes voor in het veld probeert te maken, waardoor eenieder na zo'n avond een goed inzicht heeft in de betreffende soortgroep.

Dit jaar hebben twee leden van de **EPT studiegroep** een project van de Wageningen Universiteit begeleid. Binnen dit project werden op in totaal drie plekken nabij de Roer gedurende een volledige nacht met led-lichtvallen alle vliegende insecten gevangen. Dit werd negen keer gedaan met tussenpozen van twee weken. Het materiaal wordt momenteel uitgewerkt. Dit project wordt in 2025 met dezelfde lichtvallen voortgezet door de studiegroep zelf.

In april werd de Bosbeek weer bezocht om de situatie van de watervoering en mogelijke effecten op de EPT fauna in beeld te brengen. Uit de aanwezigheid van vlokreeften (als echte waterdieren) bleek dat de Bosbeek in ieder geval niet volledig droogviel, maar uit de afwezigheid van veel andere soorten bleek ook dat de hoge diversiteit van kokerjuffers, eendagsvliegen en steenvliegen in de laatste vijf jaren ernstig achteruit is gegaan, waarschijnlijk door het droogvallen van de beek over grote lengte (vanaf de Rolvennen).

Omdat 2024 werd uitgeroepen tot het jaar van de Kokerjuffer door waterdiertjes.nl werd er vanuit de EPT groep meegedacht over de kokerjuffer-flyer en de inhoud.

De studiegroep bezocht in mei 2024 de ENCI groeve nog een keer (na 2023) om extra materiaal te verzamelen met het oog op het themanummer dat in voorbereiding is. Het materiaal is echter nog niet uitgewerkt en daarmee is een bijdrage vanuit de EPT groep aan dit themanummer nog onzeker.

In september organiseerde Daan Drukker een excursie naar de Cottesserbeek om te onderzoeken of de steenvlieg *Protonemura risi* daar nog zit. Dat bleek aanvankelijk nog niet zo eenvoudig, maar zoals zo vaak, zodra je de habitus voor ogen hebt herken je ze sneller, waarbij zowel met goede foto's in het veld en later ook aan de hand van een verzameld exemplaar toch zeker vijf individuen zijn gespot. Ook *Nemurella picteti* werd waargenomen.

De afgelopen jaren werd door een appelteler langs de Roer in het voorjaar de Appelzaagwesp (*Hoplocampa testudinea*) bestreden met boomijsband, een dubbelzijdig klevende tape waarop insecten blijven plakken en waarmee de Appelzaagwesp zonder chemische bestrijdingsmiddelen bestreden kan worden. Omdat die tape niet discrimineert werden er ook tienduizenden schietmotten gevangen (met name *Brachycentrus subnubilus*). Leden van de EPT groep hebben zich gemeld bij

ECOTOP MAASDUINEN (FOTO: HENK HEIJLIGERS)

HSL EXCURSIE PUTBERG (FOTO: HANS VAN DE WINKEL)

de appelteler die deze methode te goedertrouw toepaste en zelfs van ecologen advies had ingewonnen. Het bleek niet nodig om druk uit te oefenen of te vragen om met deze methode te stoppen omdat de appelboomgaard op deze plek wordt/is gerooid en deze vorm van gifvrije insectenbestrijding derhalve hier niet meer nodig is.

De **Sprinkhanenstudiegroep** startte het veldseizoen op zaterdag 15 juni tijdens het NHGL-inventarisatieweekend op de Paardekop bij Ysselsteyn. Aangezien dit voor het onderzoek aan sprinkhanen nog aan de vroege kant is, werden er maar weinig soorten gezien. De nadruk van het veldwerk lag in 2024, evenals vorig jaar, weer op de Sint-Pietersberg bij Maastricht. Hier werden telkens door een of meerdere personen aanvullende gegevens verzameld. Tot de meest opmerkelijke vondsten behoort het Zwart wekkertje (*Omocestus rufipes*), een soort die er maar weinig is aangetroffen. Daarnaast werd door derden de Kiezelsprinkhaan (*Sphingonotus caeruleus*) aangetoond, een in ons land nog zeldzame soort. Alle gegevens zijn inmiddels verwerkt tot een manuscript voor een themanummer van het Natuurhistorisch Maandblad over dit gebied. Op vrijdag 2 augustus namen zeven personen deel aan een onderzoek op de Welterberg bij Ubachsberg. Er werden twaalf soorten aangetroffen, waaronder een grote populatie van de pas enkele jaren geleden in Limburg gevonden Weidesprinkhaan (*Chorthippus dorsatus*). Drie studiegroepleden hebben een inventarisatie uitgevoerd naar de aanwezigheid van de Zompsprinkhaan (*Pseudochorthippus montanus*) op De Meinweg. Door de extreem hoge neerslag stond een groot deel van het leefgebied lange tijd onder water. Er werden maar weinig individuen gevonden. Vervolgonderzoek is nodig om de toestand verder te bepalen. Van de andere geplande excursies ging er een aantal niet door vanwege ongeschikte weersomstandigheden.

De **Mollusken Studiegroep Limburg** heeft in 2020 tien werkavonden gehouden. Daarbij zijn regelmatig de werkzaamheden rond de op handen zijnde atlas 'Landslakken van Limburg' aan de orde geweest. Uiteraard werden er vondsten van bijzondere landslakken besproken. Ook tweekleppigen en slakken van zoet water kwamen veelvuldig aan de orde. Steeds meer aandacht vergen waarnemingen die door derden via waarneming.nl worden vastgelegd. Daarbij zijn soms zeer bijzondere. Enkele leden van de MSL valideren de waarnemingen en als het om waarnemingen in Limburg gaat, gaan ze in sommige gevallen ter plekke kijken of de genoemde

soort daar werkelijk voorkomt, leggen de biotoop vast en noteren bijzonderheden over het voorkomen.

Er waren in 2024 acht excursies gepland, verdeeld over heel Limburg. Eén daarvan (GrensPark Kempen~Broek) is niet doorgegaan. De eerste excursie vond in België plaats, samen met onze Belgische zustervereniging. Enkele vijvers en omgeving in De Maten (Genk) zijn bekeken op het voorkomen van land- en zoetwatermollusken. Een bijzondere doelsoort was de Chinese vijvermossel (*Sinanodonta woodiana*). Deze exoot raakt ook in Nederland ingeburgerd. Het grote schelpdier (tot bijna 20 cm) is ook in Limburg op enkele plaatsen aangetroffen. Om een beeld te krijgen van soorten die bij de MSL nog vrijwel onbekend zijn, zeker wat de leefomstandigheden betreft, zijn excursies als deze van groot belang.

Een andere exoot betreft de in 2023 gevonden populatie van de Pastaslak (*Eobania vermiculata*) bij Château Neercanne in Maastricht. Deze is ook in 2024 gemonitord. De omvang van de populatie was vergelijkbaar met die die in 2023 was aangetroffen en gaf geen aanleiding om tot uitroeiing ervan over te gaan. Dat zou overwogen kunnen worden als de soort grote (negatieve) invloed heeft op de hier van nature voorkomende mollusken en andere organismen.

Door Stef Keulen en Gerard Majoor werd voor de landschapsbiografie 'De Midden-Limburgse Maasterrassen' een bijdrage geschreven over de Zegge-korfslak als een van de icoonsoorten van het Swalmdal.

Er is medewerking verleend aan het beheerplan van de Kathager Beemden (Natuurmonumenten). Daarbij is namens de MSL bijzondere aandacht gegeven aan twee bewoners van dat gebied: de Zegge-korfslak (*Vertigo moulinsiana*) en de Oorvormige glasslak (*Eucobresia diaphana*).

Tot slot: het is verheugend te kunnen melden dat de atlas 'Landslakken van Limburg' waarschijnlijk in 2025 zal verschijnen. De werkzaamheden van de auteurs zijn afgerond, de vormgever kan aan de slag.

De **Plantenstudiegroep** organiseerde op 14 september samen met de plantenwerkgroepen van Likona een Euregionale Botanische Bijeenkomst over de Maas. In de ochtend waren er diverse lezingen over het Rivierpark Maasvallei, over exoten langs de Maas, over waterplanten en over stroomdalgraslanden. Daarna was er een gezellige gezamenlijke lunch. 's Middags waren er voor kleinere groepen excursies met de

WINTERWANDELING MEINWEG (FOTO: OLAF OP DEN KAMP)

thema's van de lezingen. Ruim 70 botanisten uit Nederland en Vlaanderen namen deel aan deze bijeenkomst. Verder was er een varia-avond over de Heidefamilie met presentaties over verschillende aspecten hiervan door de leden. Ook was er een excursie naar de vloeiveiden bij Lommel-Kolonie en naar Plateaux-Hageven. Helaas zijn door uitval van een aantal actieve leden de wekelijkse streepexcursies voorlopig in de ijskast beland.

De **Herpetologische Studiegroep** organiseerde in 2024 diverse excursies. Op 6 april werd op de Kunderberg een onderzoek gedaan naar het voorkomen van de Vinpootsalamander (*Lissotriton helveticus*). Deze werd in vier poelen gevonden. Ook Alpenwatersalamander (*Ichthyosaura alpestris*), Bruine kikker (*Rana temporaria*), Gewone pad (*Bufo bufo*) en Vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) werden in vrijwel alle poelen gevonden. Natuurlijk liet ook de Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) zich zien. De opvallende afwezige was de Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*).

Op 25 mei werden de Venkoelen en het Zwart Water nabij Venlo bezocht. Hier werd onderzocht hoe de populaties van de uitgezette soorten Boomkikker (*Hyla arborea*) en Knoflookpad (*Pelobates fuscus*) zich ontwikkelen. Er werden tientallen larven en enkele adulte Boomkikkers gevonden. Ook werden eisnoeren van de Rugstreeppad (*Bufo calamita*) gevonden. Andere aangetroffen soorten waren Alpenwatersalamander, Kleine watersalamander, Gewone pad, Bruine kikker en Bastaardkikker (*Pelophylax esculentus*).

Tijdens het Genootschapsweekend werd op 15 juni de Paardenkop bij Ysselsteyn onderzocht. Dit Peelrestant bleek erg soortenrijk aan herpetofauna te zijn. Al speurend en schepend met het schepnet door de vennen, poelen en natte terreinlaagten werden Bruine kikker, Heikikker (*Rana arvalis*), Poelkikker (*Pelophylax lessonae*), Bastaardkikker, Alpenwatersalamander, Kleine watersalamander, Vinpootsalamander en als klapper de Kamsalamander (*Triturus cristatus*) gevonden. Levendbarende hagedissen bleken ook volop aanwezig in dit kleine, maar interessante Peelrestant. De laatste excursie voerde op 7 september naar het Duitse Boschbeekdal en de Meinweg. Hier werden Zandhagedissen (*Lacerta agilis*), Hazelwormen (*Anguis fragilis*), Levendbarende hagedissen, Gladde slangen (*Coronella austriaca*) en Adders (*Vipera berus*) gevonden. Ook werden enkele wateren bemonsterd. Verder waren er enkele lezingen en een varia-avond.

De **SOK** mocht in 2024 16 nieuwe leden verwelkomen. Aan het van eind 2024 waren er 205 SOK-leden en circa 290 abonnees op SOK-Medelingen. De SOK-Info verscheen zes keer en er werden drie SOK-Medelingen gepubliceerd, waaronder een themanummer over de geschiedenis van de Roothergroeve. Een heugelijk feit is dat SOK-Medelingen vanaf nu volledig in kleur uitkomt. Er werden zes SOK-avonden gehouden, met in totaal twaalf lezingen. Hiervan zijn twee lezingen op het SOK Youtube kanaal geplaatst; enkele andere lezingen volgen later nog.

Onderwerpen waren onder meer: een lezing over de NATO-berg, de Hinnisdaalgroeven, de werkboeken van Peter Stas en de ontginningsgeschiedenis van de Sint-Pietersberg. Binnen het bestuur waren er enkele wisselingen. Susanne Hanssen blijft voorzitter, maar wordt nu ondersteund door Robin Hartwijk die werd gepromoveerd tot vice-voorzitter. Verder is er een bestuurslid gestopt en namen we ook afscheid van twee denktank-leden. De SOK was viermaal met een stand aanwezig; bij de Genootschapsdag, daarna tweemaal tijdens de lammetjesdagen van Natuurmonumenten op hoeve Lichtenberg en tenslotte ook nog bij de Open Monumentendag die samen met Natuurmonumenten op hoeve Lichtenberg werd gehouden. In mei was er het SOK/SFES weekend, een kennis-uitwisselingsproject met een zusterstichting uit Frankrijk. Er waren diverse groepsexcursies in Nederland en België. In juni was er een excursie door de ENCI-groeve en door groeve de Schark, met dank aan Natuurmonumenten en stichting SHAK 1944. In september was er een dwaaldag in de Bonsdaalgroeve, met dank aan Het Limburgs Landschap. In september werden de nieuwe tenten voor de SOK-stand geïntroduceerd.

Een belangrijke activiteit is de Erkend Berglopen Cursus. Na het doorlopen van deze cursus worden de deelnemers geacht in staat te zijn om beter de gevaren van onveilige gedeeltes van groeves te herkennen.

Samen met Natuurmonumenten en Het Limburgs Landschap werd gewerkt aan gebruikersovereenkomsten voor het doen van onderzoek in de ondergrondse groeven.

Een van de leden ontdekte een nieuw grotje in het Belgische Glons. Een ander lid heeft een oude stille film over blokbreken gedigitaliseerd en geheel voorzien van geluidseffecten. Tenslotte werd er nog een belangrijk vergeten rapport over vleermuizen door prof. Ari Punt teruggevonden. Ook waren er bijzondere ontdekkingen van honderden Viervlekgrot-tensluipwespen (*Diphyus quadripunctorius*) en een rotsspringer in de Boschberg, van een Vale vleermuis (*Myotis myotis*) in de Grote Berg en van een cluster Viervlekgrot-tensluipwespen, een cluster Ingekorven vleermuizen (*Myotis emarginatus*) en een latrine van een Steenmarter (*Martes foina*) in de Scharnderberg. In de Zonneberg werd de Heelblaadjesmineermot (*Digitivalva pulicariae*) gevonden. In de Kleine Keel werden overwinterende Boommieren (*Lasius brunneus*) aangetroffen. In groeve de Schark werd de Grote zomerslaper (*Stenophylax permistus*) ontdekt.

Kringen

De **Kring Roermond** heeft in de maanden met de 'r' weer lezingen verzorgd in de Groene Transformator in Roermond.

SOK PARTYTENTEN BIJ GROEVE BONSDAAL (FOTO: GERARD MAJOOR)

Op 25 januari verhaalde Frank Heinen over het onderzoek naar de Adder (*Vipera berus*) op de Meinweg, Wilbert Dekker over een omgevallen beuk op het Oude Kerkhof en Math de Ponti over het verzorgen van bomen in de gemeente Roermond (er waren 26 belangstellenden). Op 9 februari was er een varia avond waarbij Wouter Jansen over de Zwanenmossel (*Anodonta cygnea*) en Math de Ponti over de kust van Normandië vertelde (25 belangstellenden). Op 14 maart bracht Olaf Op den Kamp de Roer van bron tot monding voor 85 belangstellenden in beeld. Op 18 april presenteerde Hans Heijnen de Swalm (45 belangstellenden). Op 10 oktober vertelde Olaf Op den Kamp over het IJzerenbos, Math de Ponti over de Zevenster (*Trientalis europaea*) en Renata Bruinsma over de Pijlscheefkelk (*Arabis hirsuta* ssp. *sagittata*) (27 belangstellenden). Op 14 november gaf Hans Heijnen een toelichting op het Elmpterwald (29 belangstellenden) en op 12 december vertelde John van den Berg over bermen en Rob Geraeds over de Vlootbeek (30 belangstellenden). Ook hebben leden van Kring Roermond meegewerkt aan het boek *De Midden-Limburgse Maasterrassen* dat op 29 november is verschenen. Ook is er door leden meegewerkt aan het boek over de Maasduinen.

Enkele leden van Kring Roermond hebben de handen ineengeslagen om de Pijlscheefkelk rondom het Karthuizerpark te redden. Daarom zijn er enkele excursies georganiseerd, is er een lezing gegeven en is de pers benaderd. Tevens zijn samen met het Levend Archief zaden van deze zeer zeldzame soort verzameld om hieruit nieuwe planten op te kweken die in een later stadium weer terug kunnen worden gebracht in de Roermondse binnenstad. Tijdens de excursie werden 15 bloeiende planten gevonden en 32 rozetten. De aantallen zijn exclusief de al bekende planten (8 bloeiende en één rozet). Dit is alles bij elkaar nog steeds niet erg veel.

De **Kring Heerlen** heeft zeven lezingenavonden georganiseerd met als onderwerpen natuur in de stad, vogels ringen in de Groote Peel, de Spotvogel, nachtvlinders, de Boomkikker, de Levendbarende hagedis, de Eikelmuis, over het kalkmoeras bij de Piepert en het Plan Peperboompje. In februari werd de try-out van een film over autochtone bomen en bossen vertoond. Ook waren er weer enkele excursies zoals naar de watervogels bij Koningssteen en naar de Vijlener bossen waar autochtone bomen werden bekeken. Tenslotte waren er avondexcursies naar het Gulpdal, naar de Gulperberg en naar de omgeving van Benzenrade.

Bij **Kring Maastricht** zijn er weer twaalf activiteiten geweest. Dat waren negen lezingen en in de zomermaanden drie excursies. Omdat we de lezingen tegenwoordig hybride aanbieden merken we dat er veel mensen thuis de lezingen via Zoom volgen.

De lezingen in het museum worden gemiddeld door 21 mensen bezocht. Online keken gemiddeld 15 mensen. Dit zijn waarschijnlijk meer mensen, omdat er vaker twee deelnemers 'op de bank' zaten. Vooral de lezing over 'grenzeloos Bocagelandschap' en de film over 'Eeuwige bossen' waren populair. Tijdens de excursies in de omgeving van Maastricht mogen steeds maximaal 15 personen deelnemen. De gebieden in Belgisch Limburg en de Sint-Pietersberg zijn dan geliefd.

Huisvesting en personeel

Het Natuurhistorisch Genootschap is gevestigd in Office Hotel Nero aan de Kapellerpoort 1 te Roermond. Ook zijn hier de collegae natuurorganisaties IVN, NMF Limburg, Grenspark Maas Swalm Nette en Ons WCL gehuisvest. Dit maakt onderlinge kennisoverdracht en samenwerking laagdrempelig. Het zijn graag geziene sparring partners.

De activiteiten van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg in de vorm zoals we die al jaren kennen zijn alleen mogelijk dankzij de enorme betrokkenheid en motivatie van vele vrijwilligers. Dit is met name van belang bij groots opgezette activiteiten zoals het Genootschapsweekend waarbij vrijwillige waarnemers van onschatbare waarde zijn. Ook de vrijwillige hulp bij het bemensen van de stands op de diverse natuurontmoetingsdagen wordt van harte gewaardeerd. De professionele bezetting van het kantoor bestond gedurende 2024 uit:

Olaf Op den Kamp (kantoormanager, 32 uur per week); Ellen Zwart (financieel-administratief medewerker, 20 uur per week).

De procentuele verdeling van de arbeidstijd van de kantoormanager was als volgt:

Omschrijving	2024	2023	2022	2021	2020
Kantoor, organisatie, bestuur, Kringen & Studiegroepen	36	51	51	55,5	54,5
Redactie Natuurhistorisch Maandblad	17	22	21,5	23	20
Projecten en overig	40	17	15	9	14
Stichting Natuurpublicaties Limburg	7	10	12,5	11	10

Maandblad en publicaties

In 2024 verscheen de 113^e jaargang van het Natuurhistorisch Maandblad. Deze jaargang telde twaalf nummers, waaronder een themanummer over bosmieren en een themanummer over (de insecten van) de Driestruik en de Breidberg. In totaal telde de jaargang 344 pagina's. Er verschenen weer diverse artikelen over insecten, natuurlijk mede door het verschijnen van twee themanummers over deze soortengroep, maar ook artikelen over het Locomotiefje (*Chorthippus apricarius*) op de Vrakelberg, over de Noordse witsnuitlibel (*Leucorrhinia rubicunda*) en over de ontdekking van de Europese bidsprinkhaan (*Mantis religiosa*) op de Meinweg. Opvallend is dat er dit jaar slechts één artikel over reptielen en amfibieën verschenen is. Verheugend daartegenover staat dat er twee artikelen over vogels en maar liefst vier artikelen over zoogdieren versche-

nen. Verder werden er wederom diverse boeken en publicaties becommentarieerd.

Leden ontvangen hun maandblad per post of als PDF per e-mail. Alle maandbladen zijn digitaal beschikbaar via de website van het NHGL en tevens via natuurtijdschriften.nl.

De redactie van het Natuurhistorisch Maandblad bestond anno 2024 uit acht personen die op vrijwillige basis het redactiewerk uitvoerden. Ook de controle van de Engelse samenvattingen werd wederom door Jan Klerkx als vrijwilliger uitgevoerd. De opmaak was zoals al vele jaren het geval is in handen van Miep van de Manakker.

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven brengt met ondersteuning van het Genootschap haar eigen tijdschrift SOK-mededelingen uit. In 2024 verschenen maar liefst drie SOK-Mededelingen, waaronder een themanummer over de

geschiedenis van de Roothergroeve.

Alle oudere SOK-mededelingen, evenals alle uitgaven van SOK-info en andere uitgaven als de Steunpilaar, zijn ook digitaal beschikbaar, zowel op een DVD als via de website, waarbij bij de website een vertraging van 5 jaar wordt aangehouden om de verkoop van het fysieke nummer niet in de weg te staan.

Verschillende studiegroepen, zoals de Paddenstoelenstudiegroep, geven ook een (digitaal) periodiek of mededelingenblad (voor leden) uit. In wisselende oplage en verschijningsfrequentie zijn dat convocaties, waarnemingenverslagen of notulen van bijeenkomsten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van websites, digitale nieuwsbrieven en mailgroepen, maar er zijn ook meer traditionele papieren nieuwsbrieven.

Bij de Stichting Natuurpublicaties Limburg verscheen de landschapsbiografie van Midden-Limburg. Deze uitgave, bestaande uit drie boeken en een los wandelboekje die gebundeld in een fraaie cassette worden verkocht, draagt als titel 'De Midden-Limburgse

Maasterrassen, Land van beken en breuken'. Dit boek beschrijft de natuurgebieden tussen Susteren en Reuver, voornamelijk aan de oostzijde van de Maas. Maar het boek is meer dan dat, het omvat ook 100 portretten van soorten, een hoofdstuk over geologie, hoofdstukken over verschillende aspecten van de geschiedenis, het dialect en over het weer en klimaat van deze regio. Het boek is ontstaan door de bijdragen van 73 auteurs die onder leiding van een vijfkoppige redactie hebben gezorgd voor een fors aantal hoofdstukken en kaderteksten. Daarnaast droegen 100 fotografen bij aan de totstandkoming van dit fraai vormgegeven boek. De vormgeving lag, zoals inmiddels ook gebruikelijk, bij Bob Luijckx, een van onze leden.

Het boek werd tijdens een drukbezocht symposium, waarbij ruim 300 genodigden aanwezig waren, op 29 november gepresenteerd in de Roermondse Oranjerie.

Tevens verscheen in 2024, op aandringen van leden en andere natuurliefhebbers, de herdruk van het boek Zeggen van Limburg. Dit dikke boek met een totale omvang van 1100 bladzijden, geschreven door twee actieve leden van het Natuurhistorisch Genootschap, wordt beschouwd als het standaardwerk over deze soorten-groep in Nederland.

Promotie en publiciteit

De jaarlijks terugkerende Genootschapsdag werd op zaterdag 24 februari gehouden. Dit jaar in de zalen van De Postkoets in Horn. De korte lezingen in de ochtend gingen in op onderwerpen als de Europese bidsprinkhaan, de ontdekking van de Pastaslak en ontwikkelingen van de populaties van het Rood peperboompje en de Rugstreeppad. In de middag waren er langere lezingen over de bijzondere vlinders van de Sint-Pietersberg, over de geologie en geomorfologie van het Nationaal Park de Maasduinen, over vleermuizen in mergelgroeven, over de Wolf in Limburg en over de Bruine eikenpage. Tijdens de Genootschapsdag waren er circa 100 bezoekers aanwezig. Verder was het Genootschap met een stand aanwezig op de Likona-dag in Diepenbeek, op de Ecotop de Pelen in Deurne, op de Vlinderdag in Wageningen, op de beurs Senioren in het groen in Roermond, op Ecotop Meinweg in Daelenbroek, tijdens de Limburgse Vogelavond, op de Ecotop Maasduinen in Arcen en de RAVON- en de Floron-dagen in Nijmegen.

Beleidsbeïnvloeding

Het Natuurhistorisch Genootschap wordt regelmatig door zijn leden en hun achterban op de hoogte gesteld van projecten of situaties waarbij natuurwaarden in het gedrang raken of zijn. Als er wettelijke, veelal planologische, procedures nodig worden geacht worden indieners van zienswijzen steeds op weg geholpen via contacten met de Natuur- en Milieufederatie. In 2024 heeft dit niet tot procedures geleid. Leden van het Natuurhistorisch Genootschap nemen deel aan diverse overlegorganen en -gremia; onder andere:

Overlegorgaan	Deelname
Beheercommissie Stichting het Limburgs Landschap	Jan Hermans
Korenwolf commissie	Olaf Op den Kamp
OBN Heuvelland	Jan Hermans
Raad van Toezicht Stichting RAVON	Rob Geraeds
Algemeen en Dagelijks Bestuur Faunabeheerendheid Limburg (mede namens de Dierenbescherming)	Harry Tolkamp
Roermonds Natuur- en Milieuoverleg	Noud de Ponti
Natuurrijk Limburg	Ton Lenders
Wolvenplatform Limburg	Olaf Op den Kamp
Overlegorgaan Nationaal Parken De Meinweg	Ton Lenders
Overlegorgaan Nationaal Park de Maasduinen	Ton Lenders
Overlegorgaan Nationaal Park de Groote Peel	Ton Lenders

Ten behoeve van wetenschappelijke studies, het schrijven van artikelen en hoofdstukken in boeken of beleidsbeïnvloeding kunnen leden een beroep doen op het waarnemingenarchief zoals dat via Waarneming.nl in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDF) opgeslagen is. Deze informatie kan benut worden in planologische procedures, om positieve invloed op beheer van natuurterreinen uit te oefenen of om artikelen van betrouwbare waarnemingen te voorzien.

Voortgang projecten

Project	Voortgang in 2024
Natuuronderzoek in de Nationale Parken	De drie Limburgse Nationale Parken doorlopen momenteel een transitietraject waarbij de ambities van elk park worden geformuleerd en opgepakt. In alle Limburgse parken neemt het natuuronderzoek een belangrijke plek in. Hierbij wordt de begrenzing niet strikt aangehouden, maar wordt bewust ingespeeld op mogelijke interacties met de omgeving. Daarbij vindt een belangenafweging plaats waarin de rol van het Natuurhistorisch Genootschap vooral is gericht op de onderbouwing van de natuurbelangen. In elk park is onze vereniging bestuurlijk vertegenwoordigd. In NP De Maasduinen en NP De Meinweg heeft het Genootschap in 2024 meegewerkt aan de totstandkoming van een natuur- en landschapsbiografie. Samen met Stichting Koekoeloe en de terreinbeheerders heeft het in elk Limburgs Nationaal Park een Ecotop georganiseerd, een symposium waar de resultaten van onderzoek met het grote publiek worden gedeeld. Veel van de onderzoeksresultaten worden eveneens gepubliceerd in het Natuurhistorisch Maandblad. Door de Provincie Limburg is in 2021 een stimuleringssubsidie toegekend waarmee het natuuronderzoek door vrijwilligers wordt gestimuleerd. Het betreft meer dan 120 onderzoeksprojecten die opgepakt zijn in en rond de drie huidige parken. Deze subsidie loopt, na een tweejarige verlenging, eind 2025 af. Hoewel veel van de deelonderzoeken inmiddels zijn afgerond is het nog steeds mogelijk om voor 2025 een beroep te doen op deze SILG-subsidie. Daartoe kan contact worden opgenomen met Ton Lenders, projectcoördinator Onderzoek Nationale Parken.
Atlas van landmollusken in Limburg	Na zo'n 10 jaar werken begint het project met de werktitel 'molluskenatlas' het eindpunt te naderen. Het boek van circa 600 pagina's zal als volledige titel krijgen 'Landslakken van Limburg. Verspreiding en ecologie van de landslakken in de periode 1999-1923'. Behalve algemene hoofdstukken zijn er 102 soorten in opgenomen. Van elke soort wordt een beschrijving en de verspreiding gegeven, worden de biologie en ecologie, de habitat en de biotoop besproken. De verspreidingskaarten berusten op bijna 15.000 waarnemingen. De beschrijvingen worden ondersteund door foto's van de slakken, vaak zijn er ook detailfoto's opgenomen. Aan het eind van elke soorttekst wordt een foto opgenomen die een specifieke biotoop toont waarin de soort voorkomt. In de teksten wordt per soort een diagram opgenomen dat de door de soort bewoonde biotopen aanduidt. Het definitieve manuscript is eind december bij SNL ingeleverd en zal in de loop van 2025 zijn weg naar de opmaker vinden.

Project	Voortgang in 2024
Landschapsbiografie Nationaal Park De Meinweg	De uitgave van het boek 'De Midden-Limburgse Maasterrassen, Land van beken en breuken' was de voltooiing van dit intensieve en veel omvattende project. Dit leidde uiteindelijk tot een publicatie van in totaal ruim 1100 pagina's over de Midden-Limburgse natuur.
Flora van Zuid-Limburg	In 2024 zijn er plannen gemaakt om te komen tot een Rode Lijst van bedreigde planten in Limburg. Dat moet een van de producten worden die uit dit project voort kunnen komen.

Financiën

De totale exploitatiekosten bedroegen in 2024 € 199.065,-. Het boekjaar werd afgesloten met een verlaging van het eigen vermogen van € 36.718,-. Vanwege de toename van overuren is de verloffrechtverplichting toegenomen met € 34.216,-. Het resultaat van de overige inkomsten en uitgaven 2024 is € 2.500,- minder ten opzichte van de begroting. Dit is een optelsom van plussen en minnen die voor het grootste deel een incidenteel karakter hebben. Hieronder staan enkele blikvangers.

Uitgaven

Op de verzendkosten is een positief resultaat van € 2.369,- behaald. Dit omdat er is gekozen voor een nieuwe verzender. Het verschil van € 4.383,- op de bureaunkosten is te verklaren doordat de vrijwilligersvergoeding naar € 2.100,- is gegaan. Door het opheffen van de Natuurbank zijn de kosten van de servers op rekening van NHGL gekomen. De hogere kosten in de studiegroepen en kringen worden onder meer veroorzaakt door de goed bezochte SOK-cursus berglopen. Hiertegenover staan weer de lager uitgevallen bestuurskosten doordat dit jaar geen extra bijeenkomsten met het bestuur zijn georganiseerd.

Inkomsten

Ook dit jaar heeft het Natuurhistorisch Genootschap de geëvalueerde subsidie ontvangen van de Provincie Limburg ter hoogte van € 116.136,-. Er zijn minder contributiegelden ontvangen door opzegging van vijf instellingen. Ook zijn er minder giften ontvangen. Overigens is het aantal leden toegenomen en zijn als gevolg daarvan de inkomsten uit het reguliere abonnementsgeld toegenomen. Als subsidies voor de Maandbladen mochten we mooie bedragen voor de themanummers Driestruik-Breidberg en Bosmieren ontvangen. De overige verkopen van publicaties en Maandbladen waren dit jaar goed. Er zijn veel tweedehands boeken, publicaties en Maandbladen verkocht op de diverse evenementen waar het Genootschap met een stand vertegenwoordigd was. Meer en gedetailleerde informatie is opgenomen in de jaarrekening 2024

Het Bestuur